

ПРОТИВООБЩЕСТВЕНИ ПРОЯВИ И ПРЕСТЪПЛЕНИЯ НА МАЛОЛЕТНИТЕ И НЕПЪЛНОЛЕТНИТЕ ЛИЦА ПРЕЗ 2020 ГОДИНА

Малолетни и непълнолетни лица, водени, заведени и снети от отчет в детските педагогически стаи (ДПС) за извършени от тях противообществени прояви и престъпления

През 2020 г. на отчет¹ в детските педагогически стаи са водени 8 899 малолетни и непълнолетни лица за извършени от тях противообществени прояви и престъпления. В сравнение с 2019 г. броят им намалява с 268, или с 2.9%.

Основните характеристики на водените на отчет в ДПС лица са следните:

- непълнолетни (на възраст от 14 до 17 години) - 79.5%;
- малолетни (8 - 13 години) - 20.5%;
- момчета - 7 178 (80.7%);
- момичета - 1 721 (19.3%);
- учащи - 6 932 (77.9%);
- в криминогенна среда живеят 4 243 малолетни и непълнолетни (47.7%).

Фиг. 1. Малолетни и непълнолетни лица, водени и заведени на отчет в ДПС през периода 2016 - 2020 година

¹ Съгласно чл. 26, ал. 1 от Правилника за детските педагогически стаи малолетните и непълнолетните лица се водят на отчет за срок от 2 години, след което се снемат от отчет, ако през този период не са извършили повторно противоправни деяния.

Коефициентът на водените на отчет в детските педагогически стаи малолетни и непълнолетни лица през 2020 г. е 1 324 на 100 хил. души от средногодишното население на възраст 8 - 17 години.

Броят на **заведените на отчет¹ в ДПС през 2020 г.** малолетни и непълнолетни е 3 013, или 33.9% от всички водени на отчет лица, като 74.9% от тях са непълнолетни. В сравнение с 2019 г. броят на новозаведените намалява с 2.8%.

През 2020 г. **снети от отчет в ДПС** са 2 748 малолетни и непълнолетни лица, или 30.9% от водените на отчет през годината:

- поради поправка на поведението - 1 513 лица (55.0%);
- поради навършване на 18-годишна възраст - 1 184 лица (43.1%);
- на други основания - 51 лица (1.9%).

Противообществени прояви

За извършени противообществени прояви през 2020 г. през ДПС са преминали 5 289 малолетни и непълнолетни. От тях момчетата са 3 652, или 69.0%, а момичетата - 1 637 (31.0%).

Разпределението на преминалите през ДПС по някои видове противообществени прояви е следното:

- бягство от дома (от вкъщи), от специализирана институция или от социална услуга от резидентен тип - 873 лица (16.5%);
- прояви на насилие и агресия - 596 малолетни и непълнолетни (11.3%);
- повреждане на обществена и/или частна собственост - 454 лица (8.6%);
- непристойно и/или хулиганско поведение на обществено място - 415 лица (7.8%);
- употреба на психоактивни вещества - 343 лица (6.5%);
- тормоз - 241 лица (4.6%);
- скитничество и просия - общо 126 лица (2.4%).

Извършени престъпления

През 2020 г. **малолетните и непълнолетните лица, преминали през ДПС за извършени престъпления**, са 4 417.

Кражбите на имущество са най-разпространените престъпления, извършвани от лицата на възраст 8 - 17 години. Извършители на кражби са 2 222 лица, или 50.3% от всички малолетни и непълнолетни, преминали през ДПС за извършени престъпления. Най-висок е дялът на извършителите на кражби от магазини или други търговски обекти - 30.1% (669 лица), следват кражби от домове - 24.6% (546 лица), и взломни кражби - 12.1% (268 лица).

¹ Включват се всички малолетни и непълнолетни лица, които са били новозаведени на отчет в ДПС през календарната година.

Фиг. 2. Малолетни и непълнолетни лица, преминали през ДПС, по някои видове престъпления през 2020 година

Малолетни и непълнолетни, пострадали от престъпления

През 2020 г. в ДПС са регистрирани 941 пострадали от престъпления лица на възраст 8 - 17 години, от които 544 (57.8%) са момчета и 397 (42.2%) са момичета. Малолетните пострадали лица са 41.2%, а непълнолетните - 58.8%.

Сред жертвите на престъпления най-много са малолетните и непълнолетните, пострадали от кражби на имущество - 342 лица (36.3%). Следват пострадалите от нанесени телесни повреди - 185 лица (19.7%), от блудство - 102 лица (10.8%), и от грабежи - 45 лица (4.8%). Регистрираните в ДПС случаи на деца, жертви на изнасилване и на опит за изнасилване, са 12 (1.3%).

Дейност на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните

През 2020 г. местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните **са образували 5 001 възпитателни дела**, от които 3 923 (78.4%) са по предложения на органите на прокуратурата. Броят на **решените дела** през годината е 4 416, като от тях в срок до един месец са решени 2 348 дела, или 53.2%. **Прекратени са 477 дела**, или 9.5% от образуваните възпитателни дела. В края на 2020 г. **са останали несвършени 340 дела**.

През отчетната година местните комисии са наложили **6 548 възпитателни мерки** в съответствие с чл. 13, ал. 1 от Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните

и непълнолетните на 4 739 лица на възраст от 8 до 17 години за извършените от тях 5 333 общественоопасни деяния¹.

Най-често налаганите възпитателни мерки са:

- предупреждение - 3 033 мерки (46.3%);
- поставяне под възпитателен надзор на обществен възпитател - 1 309 възпитателни мерки (20.0%);
- поставяне под възпитателен надзор на родителите или на лицата, които ги заместват, за полагане на засилени грижи - 824 мерки (12.6%);
- задължаване да участва в консултации, обучения и програми - 508 мерки (7.8%);
- предупреждаване за настаняване във възпитателно училище интернат (ВУИ) с изпитателен срок до 6 месеца - 202 лица на възраст 8 - 17 години (3.1%).

Основните характеристики на лицата на възраст 8 - 17 години с наложени възпитателни мерки през 2020 г. са следните:

- малолетни са 1 399 (29.5%), а непълнолетни - 3 340 (70.5%);
- момчетата са 3 902 (82.3%), а момичетата - 837 (17.7%).

В структурата на общественоопасните деяния, за които са наложени възпитателни мерки през отчетната година, най-голям е относителният дял на извършените престъпления - 3 378, или 63.4% от общественоопасните деяния. Следват противообществените прояви - 1 580 (29.6%), и административните нарушения - 375 (7.0%).

¹ Общественоопасните деяния включват извършените от лицата противообществени прояви, престъпления и административни нарушения.

Методологични бележки

Статистическото изследване на противообществените прояви и престъпления на малолетните и непълнолетните осигурява информация на базата на годишни данни за лицата водени, заведени, снети и преминали през детските педагогически стаи, лицата с наложени възпитателни мерки за извършени общоопасни деяния, както и за пострадалите малолетни и непълнолетни от престъпления. Източник на информацията са местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

Обект на наблюдението е дейността на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

Единици на наблюдение са малолетните и непълнолетните, извършители на противообществени прояви и престъпления.

Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните е компетентен орган, който разглежда възпитателни дела, привежда в изпълнение наложените мерки съгласно Закона за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните (ЗБППМН) и осъществява контрол по изпълнението им.

Малолетни лица са лицата на възраст от 8 до 13 навършени години.

Непълнолетни лица са лицата на възраст от 14 до 17 навършени години.

Противообществената проява е деяние, което е общественоопасно и противоправно или противоречи на морала и добрите нрави.

Детските педагогически стаи са специализирани заведения, които участват в превенцията на престъпността и противообществените прояви, извършени от малолетните и непълнолетните.

В броя на водените на отчет в ДПС през годината се включват малолетни и непълнолетни, които са извършили престъпления и/или противообществени прояви; осъдени са за престъпления от общ характер; освободени от поправителните домове (ПД); освободени от ВУИ; освободени от СПИ. Малолетните и непълнолетните лица се водят на отчет в ДПС за срок от 2 години, след което се снемат от отчет, ако през този период не са извършили повторно противоправни деяния. В броя на водените на отчет в ДПС **не се включва** броят на малолетните и непълнолетните, които са преминали през ДПС.

В броя на заведените на отчет в ДПС през годината се включват малолетни и непълнолетни лица, които са новозаведени през отчетната година.

В броя на снетите от отчет в ДПС през годината се включват малолетни и непълнолетни лица, които през отчетната година са отпаднали от отчет, като е посочена причината за снемане от отчет.

В броя на преминалите през ДПС се включват малолетни и непълнолетни лица, които са извършили незначителни деяния, за които еднократната намеса на полицейски органи е била достатъчна и няма основания за тяхното завеждане на отчет в ДПС.

Възпитателна мярка е алтернативна на наказанието мярка за възпитателно въздействие спрямо малолетен или непълнолетен, извършил противообществена проява, и непълнолетен, освободен от наказателна отговорност по чл. 61 от НК, и се налага с цел преодоляване на отклоненията в поведението, предотвратяване на бъдещи нарушения и интеграция в обществото.

В броя на малолетните и непълнолетните лица с наложени възпитателни мерки се включват всички малолетни и непълнолетни, извършители на противообществени прояви, престъпления или административни нарушения, спрямо които са наложени възпитателни мерки

съгласно ЗБППМН. С оглед на деянието може да се наложи **повече от една** възпитателна мярка с изключение на възпитателните мерки „настаняване в СПИ“ и „настаняване във ВУИ“.

В броя на малолетните и непълнолетните лица, пострадали от престъпления, се включват лицата, пострадали от различни видове престъпления по местоизвършване на деянието, а не по местоживееене на лицата.

Допълнителна информация относно методологията и данните от наблюдението за дейността на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните е публикувана на сайта на НСИ (<http://www.nsi.bg>), раздел „Правосъдие и престъпност“, както и в Информационна система ИНФОСТАТ (https://infostat.nsi.bg/infostat/pages/module.jsf?x_2=63).

Приложение

Таблица 1

Водени и заведени на отчет в детските педагогически стаи малолетни и
непълнолетни лица по пол и възраст

	2016	2017	2018	2019	2020
					(Брой)
Лица, водени на отчет в детските педагогически стаи					
Общо	9096	9146	9098	9167	8899
Малолетни (8 - 13 г.)	1973	1993	1923	1892	1826
Момчета	1520	1556	1457	1503	1456
Момичета	453	437	466	389	370
Непълнолетни (14 - 17 г.)	7123	7153	7175	7275	7073
Момчета	5645	5786	5805	5828	5722
Момичета	1478	1367	1370	1447	1351
Лица, заведени на отчет в детските педагогически стаи през годината					
Общо	3054	3170	3476	3101	3013
Малолетни (8 - 13 г.)	817	826	897	753	757
Момчета	641	648	671	608	608
Момичета	176	178	226	145	149
Непълнолетни (14 - 17 г.)	2237	2344	2579	2348	2256
Момчета	1769	1919	2107	1900	1873
Момичета	468	425	472	448	383

Таблица 2

Малолетни и непълнолетни лица, снети от отчет в детските педагогически стаи

	2019		2020	
	общо	в т.ч. поради поправка	общо	в т.ч. поради поправка
Общо за страната	2774	1459	2748	1513
Момчета	2235	1113	2279	1207
Момичета	539	346	469	306
Малолетни (8 - 13 г.)	221	211	228	220
Момчета	164	155	177	169
Момичета	57	56	51	51
Непълнолетни (14 - 17 г.)	2553	1248	2520	1293
Момчета	2071	958	2102	1038
Момичета	482	290	418	255

Таблица 3

Малолетни и непълнолетни, преминали през детските педагогически стаи за извършени противообществени прояви, и лица, извършители на престъпления по пол и възраст

(Брой)

	2016	2017	2018	2019	2020
Лица, преминали през детските педагогически стаи за извършени противообществени прояви през годината					
Общо	5754	6784	6866	6700	5289
Малолетни (8 - 13 г.)	1470	1521	1708	1578	1438
Момчета	1030	1114	1145	1147	1005
Момичета	440	407	563	431	433
Непълнолетни (14 - 17 г.)	4284	5263	5158	5122	3851
Момчета	2826	3647	3451	3620	2647
Момичета	1458	1616	1707	1502	1204
Лица, извършители на престъпления					
Общо	4980	4971	4857	4943	4417
Малолетни (8 - 13 г.)	1168	1063	1116	1189	1009
Момчета	955	843	862	978	799
Момичета	213	220	254	211	210
Непълнолетни (14 - 17 г.)	3812	3908	3741	3754	3408
Момчета	3199	3258	3141	3108	2887
Момичета	613	650	600	646	521

Таблица 4
Малолетни и непълнолетни лица, преминали през детските педагогически стаи за извършени
противообществени прояви и престъпления

	2016	2017	2018	2019	2020
Лица, преминали през детските педагогически стаи за извършени противообществени прояви					
Общо	5754	6784	6866	6700	5289
в това число:					
Бягство от дома (от вкъщи), от специализирана институция или от социална услуга от резидентен тип	1554	1368	1081	1183	873
Прояви на насилие и агресия	497	635	770	716	596
Тормоз	279	438	262	333	241
в т.ч. училищен тормоз	193	252	173	226	124
Непристойно и/или хулиганско поведение на обществено място	302	465	377	446	415
Повреждане на обществена и/или частна собственост	397	454	502	503	454
Скитничество и просия	226	174	225	168	126
Употреба на психоактивни вещества	480	518	549	643	343
Проституиране	53	28	21	31	23
Лица, извършители на престъпления					
Общо	4980	4971	4857	4943	4417
в това число:					
Убийство (довършено и опит)	1	3	5	6	2
Телесна повреда	209	224	236	239	212
Изнасилване (довършено и опит)	15	8	12	3	6
Блудство	56	56	46	57	43
Кражба	3019	2793	2670	2653	2222
в това число:					
От магазини и други търговски обекти	849	873	909	954	669
Домова	706	624	498	587	546
Взломна	385	329	267	342	268
Джебчийска	179	177	154	131	93
Грабеж	163	192	152	162	139
Противозаконно отнемане на МПС	94	76	96	112	116
Хулиганство	254	259	200	235	238
Престъпления, свързани с наркотици	407	421	475	451	354

Таблица 5
Малолетни и непълнолетни лица, пострадали от престъпления по възраст
(Брой)

Видове престъпления	2019			2020		
	общо	възраст		общо	възраст	
		малолетни (8 - 13 г.)	непълно- летни (14 - 17 г.)		малолетни (8 - 13 г.)	непълно- летни (14 - 17 г.)
Общо за страната	1280	542	738	941	388	553
Убийство (довършено)	1	1	-	2	1	1
Убийство (опит)	-	-	-	1	-	1
Телесна повреда	226	69	157	185	53	132
Блудство	101	63	38	102	68	34
Изнасилване (довършено)	5	1	4	7	3	4
Изнасилване (опит)	2	1	1	5	3	2
Отвлечане	5	2	3	2	-	2
в т.ч. с цел предоставяне за развратни действия	4	1	3	-	-	-
Кражба	579	234	345	342	141	201
Грабеж	55	26	29	45	18	27
Измама	5	2	3	2	2	-
Изнудване	15	13	2	6	4	2
Склоняване към прося	9	8	1	10	7	3
Склоняване и принуждаване към проституция или хомосексуални услуги	6	1	5	4	-	4
Трафик на деца	2	1	1	-	-	-
Детска порнография	5	2	3	6	2	4
Други	264	118	146	222	86	136

„-“ - няма случай.